

MOOIE JO

roman

B&L

KRISTIEN DE WOLF

Dit is een werk van verbeelding.

Like living and dying was all he ever did.
(The Last Cowboy Song)

ALLES LEEFT

11

DE HOORNDRAGERS

15

DE HEILIGE SEBASTIAAN

103

HET OOG VAN DE MEESTER

155

EEN ZONNEBED MET STREPEN

261

PAPILLON

305

NIETS EINDIGT

401

ALLES LEEFT

Alles leeft! Niets loopt ooit ten einde en nooit stoppen de verhalen. Steeds loopt het verder en steeds verandert het een beetje van vorm. Alles beroert alles. De hele wereld trilt, beweegt en leeft, ook de dode dingen en óók de dingen die je niet kan aanraken. Ze leven! Er bestaat niets dat niet iets anders bevingert, afvuurt en voortdrijft. Zo komt het leven op en trekt het weg in een zee die niet van water is. Wat is mooier dan op die eindeloze golfslag mee te drijven? Maar de mensen begrijpen niet dat de tijd in cirkels draait. Zij leven ook niet lang genoeg om werkelijk iets bij te leren. Bij hun dood sijpelt het kleine beetje wijsheid dat ze verzameld hebben door hun rottende kist heen, door de bodem van hun graf heen de aarde weer in en valt samen met hun vergankelijke vlees ten prooi aan de vrolijke wormen. Ze vinden van zichzelf dat ze dieren zijn, die mensen, maar wat de echte dieren zeggen, verstaan ze niet en van de ziel en de taal van spullen hebben ze zeker geen benul. Wij, de schilderijen waarop gezonken bootjes varen, waarop klokken beieren in afgebroken kerken, waarop verdwenen golven breken en nog net het licht weerkaatsen, oud licht van vroeger, dat maar één keer, precies één keer zo geschenen heeft, enkel in iemands hoofd dan nog, de spiegels met gezichten vol verwachting, met droevige gezichten, jong en nat van tranen, de vazen waarin verwelkte bloemen voortleven, de tapijten waarover kadavervoetjes vorderen in sokjes die uit de mode zijn, de kussens waarop gerimpelde hoofden rusten, met woekerend grijs haar dat verder blijft groeien. Wij, de schelpen, houtjes en botjes, waarover de grijze, oude golven nog aanspoelen, de gedroogde papavers en madelieven, eeuwig in bloei op geel geworden prentkaarten. Wij, de brillen, de pennen, de juwelen, die koud geworden zijn en geen vel meer raken. Wij, de roestige spades en de harken zonder steel, waaraan de oude aarde nog kleeft,

de werkbanken in de stallen waarin de groeven nog zitten die de voorvaders erin kerfden. Wij, de foto's, die maar vanuit één hoek kunnen kijken en altijd liegen. Wij zijn de spullen, we vullen de kamers, de lades, de schoenendozen, de bergplaatsen, de stallen, de zolders en de kelders. Wij houden de herinneringen levendig, bewaren ze. Wij waren erbij als de zieken hun laatste adem uitbliezen, als het verraad duidelijk werd, als het kind mislukt ter wereld kwam. Mensen doen ons weg om de doden niet te horen. Weg met ons! Naar de uitverkoop, het containerpark, de kringloopwinkel. Onze schaduwen breken door vers behang als brandvlekken. We vechten ons door alle lagen heen, ook nadat we verwijderd zijn, opgeborgen of weggegooid. De doden fluisteren door ons heen. Wij vergeten hen niet en niets van hun daden. Niets van hun blijdschap en pijn laten wij verloren gaan. Wie verdreven werd, uit zijn huis verjaagd, vervloekt de huidige bewoners door onze monden. Wij vormen het koor dat door zijn neus een andere waarheid zingt, een zacht en irritant gezoem op de achtergrond, dat de populaire verhalen doorkruist en de versies die mensen zichzelf wijsmaken, onderuithaalt. Mensen zouden alles doen om van ons af te komen. Behalve wie geen afscheid nemen kan. Hij staart naar ons, de jaren glijden weg, maar hij begrijpt ons niet.

DE HOORDRAGERS

*And don't forget.
To give me back my black T-shirt.
(Song for the Dumped, Ben Folds Five)*

Ik ben te laat opgestaan en heb nog geen klap uitgericht. Geen wonder dat ik zo moe ben. Vanuit zijn fotolijst kijkt Jo naar mij. Hij kijkt, zijn ogen volgen mij altijd, zoals de ogen van de *Mona Lisa* en hij vindt mij lui, maar wel lief. Ik ben opgestaan en meteen weer gaan liggen, in mijn pyjama, meteen de sofa in, de gigantische rode. Vermiljoenrood heet die kleur, RAL 3003. Jo zei altijd, rood is rood, maar néé, er zijn meer dan dertig tonen rood, RAL 3000 tot 3033. Wie is hier de architect?

De sofa staat in het midden van de kamer. Ik pas er met mijn volle lengte in. Overal voel ik kussens, achter mijn hoofd, onder mijn rug en bij mijn voeten. Ze zijn gevuld met eiderdons, staan bol als babybillen en de hoezen zijn van zijde, flesgroen, RAL 6035. Ze moeten precies goed liggen, zoals bij de prinses op de erwt. Ik wrikkel tot ik geen enkel bobbeltje, rimpeltje meer gewaarword.

Alles is nu eindelijk mollig, glad en koel. Mijn ogen zijn dicht. Ik adem diep in en dan langzaam weer uit, zo gaat het, mijn buik gaat omhoog, omlaag en mijn linkerhand ligt op mijn buik en beweegt mee. Ik heb niets te doen vandaag. De dag brengt mij niets anders dan tijd. Op zo een dag, een lege dag, even hol als een luchtballon, is het mijn voornaamste taak om weg te dromen. Ik maak beelden uit de rook in mijn hoofd. Ze trekken kleur aan als ik dat wil. De oude verhalen herleven op de bühne van mijn eigen kop, met geluid en al. Ik mag misschien de indruk wekken niets te doen, maar schijn bedriegt. Zélf de beelden maken, daar komt het op aan, niet piekeren, niet nadenken, geen vragen stellen, een scène kiezen, baas blijven. Verlies ik

mijn concentratie, dan beginnen beelden lukraak op te doemen. Dan krijg ik de onbeleefderiken op bezoek, de droevige scènes, of nog erger, de nieuwe waarheden. Daarvan vlucht ik pijlsnel weg. Er zijn al waarheden genoeg.

Jo verschijnt voor mijn geestesoog. Hij is mooi bruin. Hij draagt een wit linnen hemd dat wappert in de zomerwind. Hij lacht naar mij. Op deze plek in het zuiden drinken de mensen hun koffie koud. Dat smaakt als het buiten heet is, koffie met ijs, *café con hielo*, waar is de tijd?

Mijn ogen gaan open en ik zie mijn lief in zijn lijst. Op deze foto, die op het tafeltje naast mijn sofa staat, is hij de zestig voorbij. Is het kiekje gemaakt voor of na de dag dat hij gestopt was met drinken? Ik weet het niet. Hij is nog steeds knap op dit plaatje. Jo is nooit één dag niet knap geweest, geen enkele. Ook niet toen hij op een keer al zijn haar had afgeschoren en ook niet toen hij bijna dood was. Precies tien jaar is het nu, dat hij er niet meer is. Elke dag kijk ik hem aan of droom ik van hem en zo gaan de dagen voorbij. De dagen zonder Jo.

Ik draai mijn hoofd en kijk mijn kleine woonkamer in. Mijn appartementje dichtgegroeid van plint tot lambrisering, getooid en behangen met tapijten, plaids, kussens, spiegels, schilderijen, porselein, zilverwerk, beelden, brillen, juwelen, vergeelde postkaarten, doodsprenten, vervagende kattenbelletjes, oude brieven, diploma's en vooral met ontelbare foto's van mensen die iets voor me betekend hebben. Ook al hebben ze mij verdriet gedaan. Dat is geen reden om er niet tussen te mogen hangen. Als ik ze graag gezien heb, dan hangen ze er en als ze echt belangrijk voor me zijn geweest, heb ik een persoonlijk spulletje

bewaard, bijvoorbeeld een bril, pen, bord, brief, ring of tand (in een potje). Het maakt niet uit hoe het tussen ons is afgelopen. Vroeger was Jo de fotobewaarder, nu ben ik het.

Uiteraard heb ik veel mannen in mijn bonte hofhouding, tot zelfs een paus (met een pint bier in zijn handen), maar ook vriendinnen, zusters, tantes, moeders, zoons en dochters. Ik weet perfect waar iedereen staat of hangt. Mijn lieve doden en hun sneuisterijen zijn bijna vergeten, ze hangen maar met losse draadjes vast. Wie hen kende, ligt meestal zelf al in zijn graf. Het zijn half opgegeten vlinders in een verlaten spinnenweb, grijze voddengeesten met overal gaten. Daar hangt die en die en die te bengelen in de mist. Bij elke windstoot vliegt er weer een stukje weg. Zonder mijn gedroom zouden ze nog vlugger loslaten. Zoef! Weg voor altijd. Ik alleen hou hun nagedachtenis in leven. Als er chrysanten op de graven staan, komen ze van mij. Intussen vormen zij mijn publiek en mijn toneelgezelschap, willen of niet, want ik vind, voor wat, hoort wat. Of misschien zijn ze een soort familie. Familie geraakt ook nooit ver.

Wat er ook van zij, samen met hen, de doden, de pullen, de hele bestofte, blinkende hannekesnest, voer ik onze geschiedenis op, onze *divina commedia*. Het is een eindeloze reeks opvoeringen, het enige stuk dat nooit van de affiche verdwijnt. De planken van mijn theater zijn bevolkt met kleurrijke, vreemde en tragische figuren, niet het minst wordt het stuk van drama voorzien door Jo zelf, die hier in veelvoud aan de muren prijkt, afgebeeld als kind, als jonge man, als rijpere man. Hij ziet er op de meeste foto's te oud uit voor zijn jaren, maar er staan geen leeftijden bij.

Het is iets. Beter is altijd denkbaar. Mijn histories luidop vertellen aan iemand die op bezoek komt bijvoorbeeld, of op een feest

aan een hele tafel volk. Dat is het allerbeste. Gasten van vlees en bloed bespeel ik als de snaartjes van een goed opgewarmd liertje. Details worden levendiger bij iedere noot! Zodra ik aan het woord kom, fleuren de verloren kleuren weer op, ontstaan er taferelen met klank en beeld en hopen figuranten. Geen vaagheid, geen pastel! Als ik vertel, zegevieren de barok, de fantasie, de krullen en de vorm, die ik véél belangrijker vind dan de waarheid. Meteen denk ik aan het verhaal van de broeder, mijn leraar. In het jaar van de Wereldtentoonstelling lag hij elke week een paar keer voor mij klaar op mijn smalle bed in het internaat, met zijn oude, blote rimpelfluit in de aanslag. Als het voorbij was, lagen we naast elkaar naar de vlekkerige zoldering te staren, de broeder een beetje puffend. Het leverde mij dat jaar een horloge op, een sleutel die op alle deuren van het internaat paste en gratis kunstlessen. Het jaar nadien koos ik een platenspeler met alle platen van Louis Prima, een giletje van lichtblauwe wilde zijde en een snoer met honderdtachtig natuurparels voor mijn moeder. Ze kon de ketting drie keer om haar hals wikkelen en dan hing dat snoer nog tot halverwege haar boezem. Nooit heb ik gearzeld een rekening op te maken en een schuld te innen. Je moest de gezichten zien in een gezelschap als ik het verhaal afsluit met de zin: 'Ik was een hoer en ik wist het zelf niet!'

Vandaag komt er niemand. Niemand heeft een afspraak gemaakt. Dromen komen soms onverwachts aanlopen, maar mensen niet. Mensen komen nooit meer onaangekondigd op bezoek. Ze maken afspraken. En als ze geen afspraak hebben, dan komen ze niet. Bovendien is het warm. Ze zullen ergens aan het water zitten.

Aan Jo vertel ik alleen recente voorvallen, zodat hij niet kan tegenspreken of vinden dat ik het niet juist vertel.

Mijn ogen grijpen zich vast aan een van mijn twee smalle, hoge ramen en de glasgordijnen die ervoor hangen. Die heeft Aagje laten ophangen, mijn stokoude, schatrijke huisbazin. Ze ziet mij graag, maar desondanks toch die gordijnen. Ze werden direct grijs en veranderden in stofnesten. Nu vangen ze alles wat er ook maar rondvliegt en je kunt er niet bij zonder ladder. Maar ik geef toe, het ziet er goed uit langs de buitenkant. Een van mijn gordijnen heb ik opgeknoopt, zodat ik vanaf hier de lucht kan zien. Een helft van het raam staat open. Het hemelvlakje tussen de stroken van de donderblauwe fluwelen draperieën die ik zelf heb uitgezocht, is helblauw. RAL 5015 op RAL 5003. *Ton sur ton*, dat is altijd goed. Er waait een lauwe bries naar binnen. Daar beneden zwoegen de voeten van voorbijgangers verder in open schoenen. Straks zal de hitte mijn kamer opvullen. Voorlopig kan het raam nog openblijven.

Nu nemen mijn oren het over. Vanuit mijn keukentje weerklinkt de radio. Op het aanrecht flakkeren af en toe fruitvliegjes op van een slijmerige vaatdoek. De fut ontbreekt me om de boel aan kant te houden en niemand berispt me. Mensen zijn er niet. In God geloof ik niet. Wij hadden het meer voor Dame Fortuna, Jo en ik, omgeven door pesterige sirenen met een raar gevoel voor humor. Rollebollend door het universum, zo stelden wij ze ons voor, onze zelf uitgevonden goden. Ik hou mij eraan uit gewoonte. Het maakt geen verschil, al zijn ze beter gekleed dan de god met de woekerende baard en die sukkelaar van een zoon van hem, met zijn trieste lendendoeken en zijn smoezelige kaftans. Onze eigen goden bleken net zo goed pierewaaiers te